

ARTHUR CONAN DOYLE

DÖRTLERİN İMZASI

SHERLOCK HOLMES

ASLIHAN KUZUCAN'IN ÇEVİRİSİYLE
RUTH RENDELL'İN ÖNSÖZÜYLE

i t h a k i

Sir Arthur Conan Doyle

(d. 22 Mayıs 1859, Edinburgh – ö. 7 Temmuz 1930, Sussex)

Arthur Ignatius Conan Doyle. Polisiye edebiyatın en önemli karakteri Sherlock Holmes'ün yaratıcısı. Aslen bir tıp doktoru olan Conan Doyle mesleğe başladıktan sonra ilk Holmes macerası *Kızıl Dosya'yı* yayımladı.

Yazdığı eserler dolayısıyla şövalyelikle onurlandırıldı ve "Sir" unvanı kazandı. Kariyerinin sonraki dönemlerinde paranormal olaylara ve doğüstü canlılara merak salan yazar, kalp krizinden hayatını kaybetti.

Dörtlerin İmzası
Sir Arthur Conan Doyle

Orijinal Adı *The Sign of The Four*

İthaki Yayınları 1328

Yayın Sorumlusu *Selçuk Aylar*

Dizi Editörleri *Selçuk Aylar – Alican Saygı Ortanca*

Yayıma Hazırlayan *Yankı Enki*

Kapak İllüstrasyonu *Fatma Süleymanoğlu*

Kapak Tasarım *Şükrü Karakoç*

Kapak Uygulama *Hamdi Akçay*

Sayfa Düzeni ve Baskıya Hazırlık *B. Elif Balkın*

1. Baskı, Şubat 2018, İstanbul

ISBN 978-605-375-779-5

Sertifika No 11407

Türkçe çeviri © Aslıhan Kuzucan, 2015

© İthaki, 2015

ithaki

Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

İthaki™ Penguen Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. Ltd. Şti.'nin yan kuruluşudur.

Caferağa Mah. Neşe Sok. 1907 Apt. No: 31 Moda, Kadıköy - İstanbul

Tel: (0216) 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34

editor@ithaki.com.tr – www.ithaki.com.tr – www.ilknokta.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık

Gümüşsuyu Cad. Topkapı Center, Odin İş Merkezi No: 403/2 Topkapı-İstanbul

Tel: (0212) 613 30 06 - Faks: (0212) 613 51 97

Sertifika No: 40200

İTHAKİ DÜNYA KLASİKLERİ

SIR ARTHUR CONAN DOYLE

DÖRTLERİN İMZASI

– SHERLOCK HOLMES –

Çeviren

ASLIHAN KUZUCAN

i t h a k i

i t h a k i

ÖNSÖZ*

RUTH RENDELL

Bir yazar ve yapıtı için şöhretin zirve noktası, yarattığı bir karakterin okurlar tarafından gerçek bir kişi olarak görülmesidir. Karakter öyle etraflıca ve derinlikli çizilmiştir, davranışları ve alışkanlıkları, eğilimleri ve meyzetleri öyle oturmuştur, görünümü öyle net bir şekilde betimlenmiştir ki okurların bunun yaşayan bir insan olduğundan en ufak bir şüphesi kalmaz.

Charles Dickens'ın Bay Pickwick'i ve bana kalırsa Shakespeare'in (ve Verdi'nin) Falstaff'ı bu gibi karakterlerdendir. Ama bunlardan hiçbiri bir karakterin gerçekten yaşadığına yönelik kanaat konusunda Sherlock Holmes'la kıyaslanamaz. Baker Sokağı 221b'deki Sherlock Holmes Müzesi'ne yakın bir yerde yaşadığım zamanlarda ziyaretçiler beni durdurup "Sherlock Holmes nerede yaşamıştı" hatta "nerede yaşıyor" diye soruyorlardı. Onun gerçek bir dedektif olduğuna inanıyorlardı. Dr. Watson'ın günlük-

* Çeviren: Ömer Ezer

lerini, korkusuz dedektifin maceralarının gerçek kayıtları sanıyorlardı.

İlk novellası *Dörtlerin İmzası* yayımlandığında Sir Arthur Conan Doyle'a, Sherlock Holmes'e yazılmış mektuplar gelmeye başlamıştı. Bir hayranı, tütün külü üzerine yazdığı monografin bir kopyasını istemiş, bazıları da Holmes'ten imza rica etmişlerdi; kimisi Holmes'e hediye olarak keman yayı ve sarma tütün de yollamıştı. Biri de Sherlock Holmes'ün kâhyası olmak için iş başvurusunda bulunmuştu. Dedektif, ünlü bir isim olmuş ve ulusal bilincin bir parçası haline gelmişti. Öyle ki Kraliçe Victoria kadar ünlüydü.

Fakat Doyle'a göre Sherlock Holmes'ün şöhreti onun daha ciddi eserlerine gölge düşürmüştür. Yazar, Holmes öyküleri için 'ikinci dereceden bir edebi başarı' tanımını yapmıştır. Yazarın "çorba parası çıkarmak" için yazılmış eserler olarak nitelediği Holmes hikâyeleri gerçek bir zekâ ürünü olarak görülürken, edebi tarih romanları okunmaya pek değer bulunmayıp büyük ölçüde unutulmuştur.

Doyle, Holmes öykülerini yazmaya 1887 yılında başladı ve on yıl içinde dört roman ve elli altı kısa öykü yazdı. Yazdıkları dedektif öykülerinin ilk örnekleri değildi. William Godwin'in *Caleb Williams'in Maceraları* eseri, Edgar Allan Poe'nun öyküleri ve Wilkie Collins'in *Aytaşı* romanı vs. yazılalı çok olmuştu, fakat bir kahraman, bir kişilik ve bir yıldız olarak sunulan ilk başkarakter onunkiydi. Holmes, Doyle'un hayatı boyunca ve sonrasında ünlü bir karakter olmakla kalmamış, dünya çapında suçları araştıran ve suçluların peşine düşen binlerce kurmaca dedektifin de atası olmuştur.

Holmes'ü başkarakter ve kahraman olarak tanımlasam da, öykülerinden yalnızca ikisinde, *Musgrave Ritüeli Macerası* ve *Gloria Scott Macerası*'nda anlatıcı olarak karşımıza çıkar. Başka iki öykü de üçüncü şahıs ağzından anlatılır. Soruşturmalarının ve başarılarının günlüklerini tutmak, gelecekteki birçok "dedektif yardımcısı"nın öncüsü olan Dr. Watson'ın görevidir. Watson, maceraları Holmes'e göre daha dramatik bir şekilde kayıt altına alır. Holmes, Watson'ın vakaların duygusal taraflarına daha fazla vurgu yapmasından ve çıkarım metotlarını ihmal etmesinden şikâyetçidir. Okurlar ise bu konuda hemfikir değildir. Modern tıp bilimine göre biraz amatörce duran çıkarım metotları her ne kadar eğlenceli olsa da öykülerin başarısı, yaratılan bu ürkütücü, esrarengiz atmosfere ve Holmes'ün tuhaflığı ile esrarengiz albenisine dayanmaktadır.

Doyle, tüm okurlar gibi kendi okurlarının da yarattığı karakterlerle özdeşleşmek isteyebileceğinin farkındaydı. Viktoryen dönemde de tıpkı bugün olduğu gibi ünlülere karşı ilgi duyuluyordu fakat onların ünlüleri pop şarkıcıları ve modeller yerine zengin ve toprak sahibi olan üst sınıflardı. Yani her ne kadar öykülerini parmağını kaybeden bahtsız mühendis ya da tavşan dudaklı kılık değiştirme ustası gibi karakterlerle doldurabilse de -ki bu ikisi yazdığı en iyi hikâyelerdendir- okurların ilgisini çekebilmek için aynı zamanda "imparatorluğun en değerli varlıklarından" olan mücevherlerle süslenmiş taç ve bir kontesin mücevher kutusundan çalınmış fevkalade mavi yakut hakkında da yazması gerektiğini anlamıştı. İki hikâyesinde kralların kendisine müşteri olarak geldiği belirtilirken unvan sahi-

bi birçok erkek ve kadın da hikâyelerinde bolca görülebi-
liyordu. Holmes, emeklerinin karşılığını almakla kalma-
mış, *Altın Kelebek Gözlük Macerası*'nda Şeref Nişanı'na da
layık görülmüştür. Aynı zamanda Hollanda kraliyet ailesi
kendisine müthiş bir yüzük, Kraliçe Viktorya ise zümrüt
bir yaka iğnesi hediye eder.

Doyle'un tüm yazdıkları arasında muhtemelen en
ünlüsü *Baskerville'lerin Köpeği* adlı uzun hikâyedir. Po-
pülaritesini kasvetli, tekinsiz ortamına ve gizemi çözü-
düğünde Holmes tarafından etkileyici bir şekilde açığa
çıkartılan doğaüstü unsurlarına borçludur. Olağanüstü
bir özgünlüğe sahip bu öykü ilk kez yayımlandığında
okurların tüylerini ürpertmiş olmalı. Bugün bile insanı
derinden ürkütür. Fakat Dr. John Watson'un kendini ve
Sherlock Holmes'ü takdim ettiği *Kızıl Dosya* öyküsü de
bir o kadar iyidir ve bizi on dokuzuncu yüzyılın son za-
manlarındaki Amerika'ya, ilk yerleşimcilerin ve haydut-
ların toprağına götürme meziyetine sahiptir. Bu özenle
yazılmış hikâyeler okurlarına daha önce belki de hiç gör-
medikleri bir şeyi sunar, onlara karakterlerinin Amerika
kıtası boyunca Rocky Dağları'ndan Utah'a yolculuk edi-
şini, Mormonları, çokeşliliği ve Salt Lake City'deki büyük
tapınağı gösterir. Ayrıca Watson, Holmes'un “tespit işini,
bu dünyada gerçek bir bilime en çok yaklaşılabileceği nok-
taya getirmeyi başardığını” söyleme şansını da bu kitapta
bulmuştu.

10

Öykülerde büyük bir tutku ve epeyce sevgi de var-
dır. Dr. Watson *Dörtlerin İmzası* sürecinde âşık olur ve
evlenir. Birçok hikâye, seçtikleri erkeklerle evlenememe
ya da istemedikleri biriyle evlendirilme korkusu yaşayan

kadınların kaderini konu edinmiştir. Ama işin içinde cinsellik hiç yoktur. Yıl 1880'ler ve 90'lar olduğundan gayri-meşru cinsel ilişki tasvip edilmeyen bir şeydi ve yalnızca öykülerin kötü karakterlerinin ya da erdemsiz kadınların özelliği olarak işlenirdi. Sadece Irene Adler bir erkeğin metresi olup da paçayı kurtarmıştır ki bu erkek de Bohemya Kralı'dır. Hatta Irene Adler paçayı kurtarmakla kalmaz, mutlu bir evlilik yapar, ayrıca Holmes tarafından da yere göğe sığdırılmaz. Sonuçta o, *asıl* kadındır ve onu ayrı tutmak gerekir.

Holmes bakir olmasına bakirdir ama onun da kendi ahlâki kusurları vardır. Watson'ın da oldukça üzüldüğü üzere kokain bağımlısıdır ve ara sıra morfin de kullanır. Holmes'un bir araştırma sırasında ziyaret ettiği esrar tekkesini Watson'ın uygun bulmamasının sebebi uyuşturucudan iğrenmesi değil, bu maddenin kullanan kişiyi yozlaştırmasıdır. Tevazu denilince de Holmes akla gelmez. Ne kadar küçük olursa olsun hiçbir şansı kaçırmaması gerektiği söylendiğinde şu yorumda bulunur: "Büyük zihinler için hiçbir şey küçük değildir." Fakat başka bir olayda, bir suç hakkında yanlış bir teşhiste bulunduğu zaman Watson'a şayet 'yeteneklerine biraz fazla güveniyor gibi' durursa kendisine bu vakayı hatırlatmasını söyler. Duygularını nadiren açığa vuran biridir ama maceralarını kayda geçiren sadık dostu Watson yaralı bir şekilde yatar-ken gözleri dolar.

Okurlar, *Son Vaka* hikâyesinde Moriarty'yle o meşhur karşılaşması sonucunda Holmes'ün öldüğü izlenimini edinirler. Doyle'un, bu ölümün Reichenbach Şelaleleri'ndeki düello sonucu gerçekleşmesini planladığı şüph-

sizdir. Ancak dedektifin veda mektubu oldukça belirsizdir ve cesedi de asla bulunamaz. Doyle, Holmes ve maceralarını sona erdirmek istemiş olsa da bunun öyle kolay bir iş olmayacağını fark etmiştir. Holmes bir kalemde silinemecek kadar ünlenmiştir ve yazarı, her ne kadar ‘aşırı doz Holmes’dan öleceğini’ söylese de ünlü dedektifini hayata döndürmüş, *Baskerville’lerin Köpeği*’nde geçmişteki maceralarından birini yazmış, *Sherlock Holmes’ün Dönüşü*’nü ise daha olumlu ve güncel bir hikâye olarak kaleme almıştır.

Bazı okurlar anlayışsızlıkla -ve bana kalırsa adaletsizce- Holmes’ün geri döndükten sonra değiştiğini söylemişlerdir. Ben buna katılmayanlardan biriyim. *Norwood’lu İnşaat Ustası Macerası* ve *Altın Kelebek Gözlük Macerası*, yazdığı en iyi hikâyeler arasındadır ve *Son Selam*’da da formunu korur. Watson bize onun hayatta ve iyi olduğunu söyler. Tarih 1914’tür, Birinci Dünya Savaşı yaklaşmaktadır ve şeref nişanlarıyla ödüllendirilmiş, dünyaca ünlü Holmes, ‘zekâsı ve pratikliğiyle harmanladığı yeteneklerini hükümetin hizmetine sunar.’

İyi ki de sunar, çünkü Doyle’un Watson kılığına girip önümüze Sherlock Holmes’un başka maceralarını sermesini sağlayacak bütün bahaneleri mutlulukla karşılarız.

I

TÜMDENGELİM BİLİMİ

Sherlock Holmes, şömüne rafının köşesinde duran şişesini alıp, şık maroken sandığındaki enjektörünü çıkardı. Uzun, beyaz ve gergin parmaklarıyla hassas iğneyi ayarladıktan sonra gömleğinin sol manşetini yukarı sıyrdı. Düşünceli gözleri benek benek olmuş bir halde, sayısız delik iziyle kaplı adaleli ön koluna ve bileğine kısa süreliğine dalıp gitti. En sonunda keskin ucu etine batırdı, küçük pistonu aşağı bastırdı ve keyif içinde uzun bir iç çekerek kadife koltuğuna kendini bıraktı.

Aylardır, günde üç kez bu gösterisine tanık oluyorsam da, alışmak kabullenmeye yetmiyordu. Aksine, günden güne bu manzara sinirlerimi daha çok bozuyor, buna karşı gelecek cesareti kendimde bulamadığımı düşündüğüm her gece içim içimi yiyordu. Bu konuda onunla konuşmak için defalarca yemin etmiştim ama dostumun sakin ve soğukkanlı tavırları, onu küstahlık sınırını zorlayacak herhangi bir harekette bulunulması gereken dünya üzerindeki son kişi haline getiriyordu. Müthiş yetenekleri, ustalığı

ve olağanüstü niteliklerinden edindiğim deneyim, onunla yüz yüze gelmekten imtina etmeme yol açmıştı.

Ama o öğleden sonra, ya yemek sırasında içtiğim Be-aune şarabı ya da aşırı ihtiyatlı tavırları karşısında hissettiğim kızgınlık nedeniyle, aniden artık buna dayanamayacağımı hissettim.

“Bugün ne var?” diye sordum, “morfin mi, kokain mi?”

Başını, önünde açık duran gotik harfli kitaptan baygın bir şekilde kaldırdı. “Kokain,” dedi, “yüzde yedilik çözelti. Denemek ister misiniz?”

“Hayır, istemem,” diye cevapladım, kaba bir edayla. “Henüz Afgan savaşının etkilerinden kurtulamadım. Kendimi bu konuda daha fazla zorlayamam.”

Sert tavrıma gülümseyerek karşılık verdi. “Belki de haklısınızdır, Watson,” dedi. “Fiziksel etkisinin kötü olduğunu biliyorum. Yine de zihni öylesine harekete geçirip temizliyor ki, sonraki etki anlık bir mesele olmaktan ileri gidemiyor.”

“Ama bir düşünün!” dedim ciddiyetle. “Sonuçlarını da hesaba katın! Beyniniz söylediğiniz gibi canlanıp uyarılabilir, ama bu dokuları gittikçe tahrip eden ve sonunda kalıcı bir zayıflığa neden olabilecek patolojik ve ölümcül bir süreç. Siyah reaksiyona* yol açabileceğini de biliyorsunuz. Yaşadığımız rahatlama, neden olduğu tahribata değmez. Size bahsedilen o müthiş yetenekleri geçici bir zevk uğruna neden tehlikeye atıyorsunuz? Sizinle yalnızca bir dost gibi değil, sağlığınız hakkında az da olsa söz söyleme hakkı olan bir doktor olarak konuşuyorum.”

* 1873'te, Camillo Golgi tarafından bulunan ve beynin derinliklerindeki sinir hücrelerini açığa çıkaran yöntem. -çn